

**ความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ
กรุงเทพมหานคร**

นิษฐา โสน้ำเที่ยง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 คน โดยใช้หลักในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยใช้ค่า t-test สำหรับประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยค่า (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่มาทำการทดสอบ โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน และด้านการไว้วางใจกัน ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ครูระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

3. ครูระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการไว้วางใจกัน

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ

ความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษา, การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน, การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ความนำ

การพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีสารสนเทศและศิลปวัฒนธรรมนั้น “การศึกษา” ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะ การศึกษาเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงาม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมที่ส่งผล โดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (2553, หน้า 2) ในมาตรา 4 ที่กล่าวไว้ว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ “การศึกษา” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 1104) ให้ความหมายว่า การเล่าเรียน การฝึก และอบรม เป็นคำที่ใช้ในความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Education”

แต่ในปัจจุบันการศึกษาไทยกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤตด้านการศึกษา สิ่งที่น่าสนใจก็คือ อะไรคือสาเหตุของปัญหา การที่ปัญหาด้านการศึกษาจะหมดไปต้องอาศัยความร่วมมือทั้งทางภาครัฐ เอกชนและส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ตระหนักถึงปัญหาด้านการศึกษาจึงได้วางนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (กระทรวงศึกษาธิการ หน้า 13,26) ที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษา ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพและตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การดำเนินงานบรรลุวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และ เป้าหมาย โดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการ การศึกษา จุดมุ่งหมายมุ่งปรับระบบบริหารจัดการและพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีความ คล่องตัวในการบริหารงานการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ สร้างความเข้มแข็ง ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้มีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหาร จัดการ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (2555, หน้า 6 -7) กรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่อง จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติ ของการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง ครอบคลุม ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในกระบวนการพัฒนาประเทศ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (2553, หน้า 17-18) กำหนดหลักการสำคัญไว้อย่าง ชัดเจนว่าจะยึดหลักการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ รวมทั้งยังให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพการศึกษา เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีหมวด 6 ว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกัน คุณภาพการศึกษาเป็นการเฉพาะซึ่งประกอบด้วย 5 มาตรา รวมทั้งกำหนดให้มีการตั้ง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อทำหน้าที่ ประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยมุ่งหวังว่าจะทำให้สามารถยกระดับ คุณภาพการศึกษาของไทยทั้งระบบ จากบทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่ง ต้อง

ดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ ในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายของทางภาครัฐ ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานต่างๆ ในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้นคือ “ผู้นำ” ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถ มีทักษะด้านการบริหารสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจ ในการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่ทันต่อเหตุการณ์โลก อยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่ควรเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษา ที่จะให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างวัฒนธรรมในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีโอกาสแสดงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายหรือร่วมตัดสินใจในการทำงาน ย่อมจะทำให้เกิดการผูกมัดในเชิงจิตวิทยา (Psychological Commitment) เป็นผลให้องค์กรมีการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อไป ผลของการมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ การบริหารงานก็จะเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา คือ ดี เก่ง มีสุข ดังนั้นการจะดำเนินงานจัดการศึกษา และปฏิรูปการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยผู้นำหรือผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำและมีทักษะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างมีระบบ

จากความสำคัญของภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณลักษณะ และพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษา และนำพาสถานศึกษาสู่การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต บางซื่อ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 132 คน ซึ่งใช้หลักในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ และ ประสบการณ์การทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1. การไว้วางใจกัน 2. ความยึดมั่นผูกพัน 3. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 4. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 คน โดยใช้หลักในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ 1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. เนื้อหาที่จะทำวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษา โดยใช้ การหาค่าเฉลี่ย และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติด้วย โดยใช้ t-test และ (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) สำหรับตัวแปรเพศและประสบการณ์การทำงาน หากมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะเปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 103 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน 16 ปีขึ้นไป รองลงมา ประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี และประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ครูระดับประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า รายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ด้านการไว้วางใจกัน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน รองลงมา คือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการไว้วางใจกัน ซึ่งอภิปรายในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานต่างๆ ได้ตรงตามภารกิจหน้าที่ตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน ใช้วิธีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ สร้างความชัดเจนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน และมีส่วนร่วมรับรู้ผลการติดตามผล ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2555) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่จัดการหรือดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในวงกว้างจะหมายถึงประชาชน ให้ได้มีโอกาสได้

เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา เสนอประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิด ร่วมเสนอแนวทาง มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา สิ่งที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ (ในกระบวนการตัดสินใจ) และร่วมกระบวนการดำเนินงาน หรือมีส่วนร่วมในงาน ในการพัฒนา ในฐานะหุ้นส่วน เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สมใจ ศรีเอี่ยม (2549) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องมาจากสถานศึกษาเป็นนิติบุคคลที่ได้รับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การบริหารจัดการยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกรูปแบบ ภายใต้กลยุทธ์ บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น

ด้านที่ 2 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถ กับผู้มีความรู้เพื่อปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษายึดการบริหารงานตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ โดยยอมรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้ผู้ร่วมงานแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และให้อิสระทางความคิดในการตัดสินใจ ส่งเสริมด้านข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ จัดหาและระดมทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการตามความต้องการของผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ คำแหง (2548) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านเด็กถูกทารุณกรรม ผลการศึกษารายการประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแสดงถึง การมีส่วนร่วมโดยวิธีการต่างๆ พบว่า ในภาพรวมขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานและการร่วมแสดงความคิดเห็น โดยพบประเด็นที่สำคัญของการพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน คือ ผู้ปฏิบัติงานมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

ด้านที่ 3 ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการพัฒนางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประสิทธิภาพของงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่เสมอ โดยสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมเลือกรับการอบรมหรือค้นคว้าหา

ความรู้ตามสิ่งที่ตนเองสนใจและตามความถนัด เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้นำความรู้ ความสามารถนำมาพัฒนาการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรายดา วงษ์ทอง (2554) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหง และความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อรอนงค์ คำแหง (2548) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงาน ด้านเด็กถูกทารุณกรรม ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งแสดงถึง การมีส่วนร่วมโดยวิธีการต่างๆ พบว่า ในภาพรวมขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะการพัฒนา ผู้ปฏิบัติงานและการร่วมแสดงความคิดเห็น โดยพบประเด็นที่สำคัญของการพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน คือ องค์กรพัฒนาเอกชนมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาตนเองโดยมีผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญ

ด้านที่ 4 ด้านการไว้วางใจกัน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษามีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้ร่วมงาน โดยให้ผู้ร่วมงานมีสิทธิ์ตัดสินใจเลือกโครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตร์พัฒนา ยาวีราข (2556) ให้ความหมายว่า การสร้างความร่วมมือ (Coalition Building) หมายถึง การสร้างความตกลงสำหรับการตัดสินใจที่สลับซับซ้อน การร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารหลายคนที่เห็นด้วยกับเป้าหมาย ลำดับความสำคัญของปัญหาจากสายงานแผนกต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มภายนอก มีความเห็นพ้องต้องกันในการตัดสินใจ มีความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาร่วมกัน สร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาร่วมกันและทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีเวียง พันทะมนต์ (2549) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของข้าราชการครูโรงเรียนคชเผือกอนุสรณ์ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของข้าราชการครูโรงเรียนคชเผือกอนุสรณ์ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นขั้นตอน การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ขั้นตอน โดยเรียงระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดได้แก่ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวางแผน รองลงมาเป็นขั้นตอนที่ 1 ขั้นก่อนวางแผน ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผล และขั้นตอนที่ 3 ขั้นนำแผนไปปฏิบัติ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศพบว่า โดยภาพรวมครูระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า รายด้านไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม นั้น ครูระดับประถมศึกษาทั้งเพศชายและหญิง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยการร่วมกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ติดตาม

ประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในองค์กร ดังนั้นครูระดับประถมศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน จึงมีความความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี แก้วสำโรง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าครูที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ในเขตอำเภอประทาย ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 1-5 ปี, 6-10 ปี, 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษาเน้นการกระจายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมทั่วถึงทั้งองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมรรถชัย คันธมาพันธ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันการพลศึกษา ในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2555 ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกร โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือได้พบเจอมา ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ คือ ด้านการไว้วางใจกัน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้ร่วมงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในการประกอบการพิจารณาการดำเนินด้านต่างๆ อยู่เสมออย่างเท่าเทียมกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูระดับประถมศึกษาที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ในด้านการไว้วางใจ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหาร

สถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามระดับที่สอน เช่น ครูระดับปฐมวัย ครูระดับประถมศึกษา และครูระดับมัธยมศึกษา เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร และนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นฐานในการบริหารจัดการตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้ร่วมงานและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*.
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). *พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ : ทริปเพิลกรุ๊ป.
- ประกายดาว วงษ์ทอง. (2554). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ สำนักงานอธิการบดี, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนตรี แก้วสำโรง. (2553). *การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ศรีเวียง พันทะมนต์. (2549). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของข้าราชการครูโรงเรียนคชเผือกอนุสรณ์ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. (2555). *การศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สมใจ ศรีเอี่ยม. (2549). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมรรถชัย คันธมาทน์. (2556). *ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรของ*

สถาบันการพลศึกษา ในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2555. ปรียุณานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา).
กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อรอนงค์ คำแหง. (2548). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงาน ด้านเด็กถูก
ทารุณกรรม. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.